

ko "Pohatu-whakairi." Ki ta etahi tangata kii he tangata tena mea no runga ia Tainui, ki ta etahi ki he takarotanga na nga tangata o runga ia Tainui.

Ka hoe mai te waka ra a Moehau. Ka abu ki roto ki Hauraki ka u ki Te-ana-puta. He ana kohatu i puta mai i te tahi taha o te tumu puta atu ki te tahi taha. Ko te herenga o Tainui tena puta kei raro iti mai o Tararu. No te tau i tahuri ai te waka o Ngatimaru ki Tamaki nei i horo ai taua ana kohatu meatia ana e nga tangata, he tohu no taua waka tahuri te pakarutanga o taua kohatu e toru nga weki i muri iho o te pakarutanga o taua kohatu ana patu ka tahuri taua waka.

Ka hoe mai a Tainui i reira a waenganui o Waihou o Piako ka mahue te puna o Tainui i reira he kohatu nui noa otu, e takoto mai nei ano a tae mai ana ki tenei ra tona ingoa to tera kohatu ko te Pungapunga.

Ka hoe te waka ra ka ahu ki te hau auru o Hauraki, ka whakawhiti ki Wakatiwai, ka hoe tonu i te tahataha o Wharekawa, ka mahue a Marama, tetahi o nga wahine o runga i te waka ra, raua ko tana taurereka, i uta, ka hoe tonu te waka ra ka u ki Takapuna, ka haere nga tangata ki te matakitaki whenua ka piki ki te pukepuke o Takapuna ka kite atu i te manu e rere ana mai i Manuka ka tahi ka tirohia he moana ano tera ka tahi ka tirohia te wahi poka tata ki reira ka kitea ko Tamaki te awa tata ki reira. Ka tahi ka hoe mai i Tamaki, a u noa ki Otahuhu, ka to te iwi ra i taua waka kia puta ki tua ki Manuka to noa kaore i taea, te take i kore ai e taea ko Marama kua pa ki taua taurereka.

Tera te wahine ra raua ko tana taurereka te haere mai ra rokohanga mai te iwi ra e to ana i taua waka kia puta ki waho ki Manuka, ka eke te wahine ra ki runga ki te waka ka whakahua i te tau, ko te tau tenei.

Toia Tainui te patu ki te moana,
Mawai e to?
Ma te whakarangona
Atu ki te taha o te rangi
Tara wai nuku
He tara wai rangi
Punia, teina, nau mai
Nau mai e Taana koakoa
E Taane rangahau,
E Taane takote atu
Ana te ngaro ki tatahi
Turuturu haere ana mai
Te wai o te hika a Marama

E patua ana mai e te komuri hau
Na runga o waihi
Kei reira te iringa o Tainui
Maiea, ura te ra
Werowero te ra
Nga tangata i whakaririka
Mamau ki te taura
Mamau ki te taura
Kia tumatatorohia atu
Taku tumatatoro
Hoi hoa, Turukiruki
Panekeneke Ihu o waka
Turuki turuki, Panekepaneke.

Na Marama taua tau nei, no te toanga o Tainui i Otahuhu i roto i Tamaki. Tena ano etahi tau, o te toanga mai o Tainui i te ngahere i taraia ai ia i tawahi i Hawaiki.

Ki ta etahi kii i puta a Tainui ki Manuka. Ki ta etahi kii kaore i puta, ko te take i kore e puta, ko te paenga o Marama ki tana taurereka ia raua i noho atu i Wharekawa i roto i Hauraki.

Tetahi take i tino mohiotia ai kaore a Tainui i puta ki Manuka, ko nga tohu o Tainui kaore i roto i Manuka, engari kei waho anake nga tohu.

Ka ahu te rere o te waka nei whaka raro whaka Ngapuhi. E ki ana etahi tangata no runga ia Tainui a Ngapuhi koia tenei ingoa a Ngapuhi, tona tikanga ko nga puhi o te ihu o Tainui. Otira kei a Ngapuhi ano te korero mona. Ka ahu a Tainui ki raro ki Muriwhenua whaka te tai hauaru kei runga mai pea o Muriwhenua ka u ki uta, ka mahia ano e ratou tetahi mahi takaro ma ratou ki reira, ka banga e ratou te tahi ngohi moana, he mea haupu ki te kohatu, i penei me te abua tohora te ahua o taua mea, i hanga hoki ki te ahua o te Tohora i hereherea ai e ratou i whangaparaoa i ta ratou oroko unga mai ki tenei motu. Huaina iho e ratou te ingoa o tenei mea ko "Tohora nui." Ma Ngapuhi e whakatuturu te tika o tenei mea o te Tohora.

Ka hoe tonu te waka ra i te tai hauaru kei te ko ngutu awa o Manuka ko te tahi tohu ano o Tainui.

Mehemea i ra Manuka a Tainui, ka whai tohu ano ki roto ki Manuka. Ko te tohu kei waho o te ko ngutu awa o Manuka ko te pounga o te hoe a te tahi o nga tangata o runga ia Tainui kei te pari e titi ana, i titi mai i waho na reira i tino tuturu ai te mohio i ra Muriwhenua mai a Tainui. Kei Awhitu ko nga neke o Tainui, kei reira e tupu ana he kopi te rakau, awa he karaka, e tupu mai nei ano a tae ana mai ki enei ra.

Ka hoe tonu te waka ra ka u ki Heahea i Kawhia ka tau ki reira a e tau mai nei ano i Kawhia a tae ana mai ki tenei ra, he kohatu ko tera waka kohatu ko Tainui ka mutu tenei.

Ka noho nga tangata o runga ia Tainui i uta ka whakato i a ratou mea i hari mai ai i Hawaiki. Ka whakatoria nga purapura a nga wahine o runga ia Tainui, a Marama raua ko Whakaotirangi. Haere ake e wha nga maara a nga wahine ra, kotahi mara kumara a tetahi kotahi maara Hue, kotahi maara kumara me te maara Hue a tetahi.

Te tupunga ake o te maara kumara a Marama he Pohue, te tupunga ake o te maara Hue, he mawhai. Ka whakama a Marama ki ana maara kahore nei hoki i tika te tupunga ake o nga purapura. Ka tupu nga maara a Whakaotirangi tupu ake nga maara ra, he kumara ano to te kumara, he Hue ano to te Hue, ka koa te wahine ra ki te tika o te tupunga ake o nga purapura o ana maara, ka pepeha aia i tana ki pepeha koia ki te putiki a whakaotirangi i heare mai ai i Hawaiki tika rawa te tupunga ake, waiho tonu iho hei whakatauki me te wahine tohu kai "Ko te putiki a Whakaotirangi." Ko nga iwi Maori e mohio ana kia Whakaotirangi, mohio katoa hoki ki tana whakatauki.

Ka mutu te korero mo nga tangata katoa o runga ia Tainui engari ko Hotunui anake tenei ka korerotia ake nei. Ko te tino tangata o runga ia Tainui.

Ka moe a Hotunui i te wahine, i te tamahine a Mahanga, ko Mahanga no nga waka o mua atu ia Tainui ma.

3.—KO ETAHI enei o nga KOBERO WHAKAPAPA mo TAINUI, na HOANI NAHE, M.H.R.

HE KOBERO mo te haerenga mai o nga tupuna Maori i Hawaiki. Ka timata i ta nga kaumatua Maori wahi i mohio ai.

Ko te take i haere mai ai te tangata ki tenei motu, he whawhai nui noa atu i Hawaiki, tini noa